

บทที่ 4

ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้คือ ชุมชนบ้านครัวเหนือและชุมชนวัดสุวรรณาราม โดยทั้งสองชุมชนเป็นชุมชนพักอาศัยในเขตเมืองและมีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ในบทนี้เป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ ประกอบด้วยการศึกษาสภาพทั่วไปในประเด็น การใช้ที่ดิน ความหนาแน่น กรรมสิทธิ์ที่ดิน และสภาพพื้นที่สีเขียวในชุมชน จากลักษณะทางกายภาพเหล่านี้ไปสู่การสรุปผลประเด็นความแตกต่างทางด้านลักษณะทางกายภาพที่มีส่วนสนองความต้องการใช้พื้นที่สีเขียวในชุมชน และทำให้เกิดความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่แตกต่างกัน เพื่อสรุปด้านลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อความต้องการและความน่าจะเป็นเชิงพื้นที่แตกต่างกัน

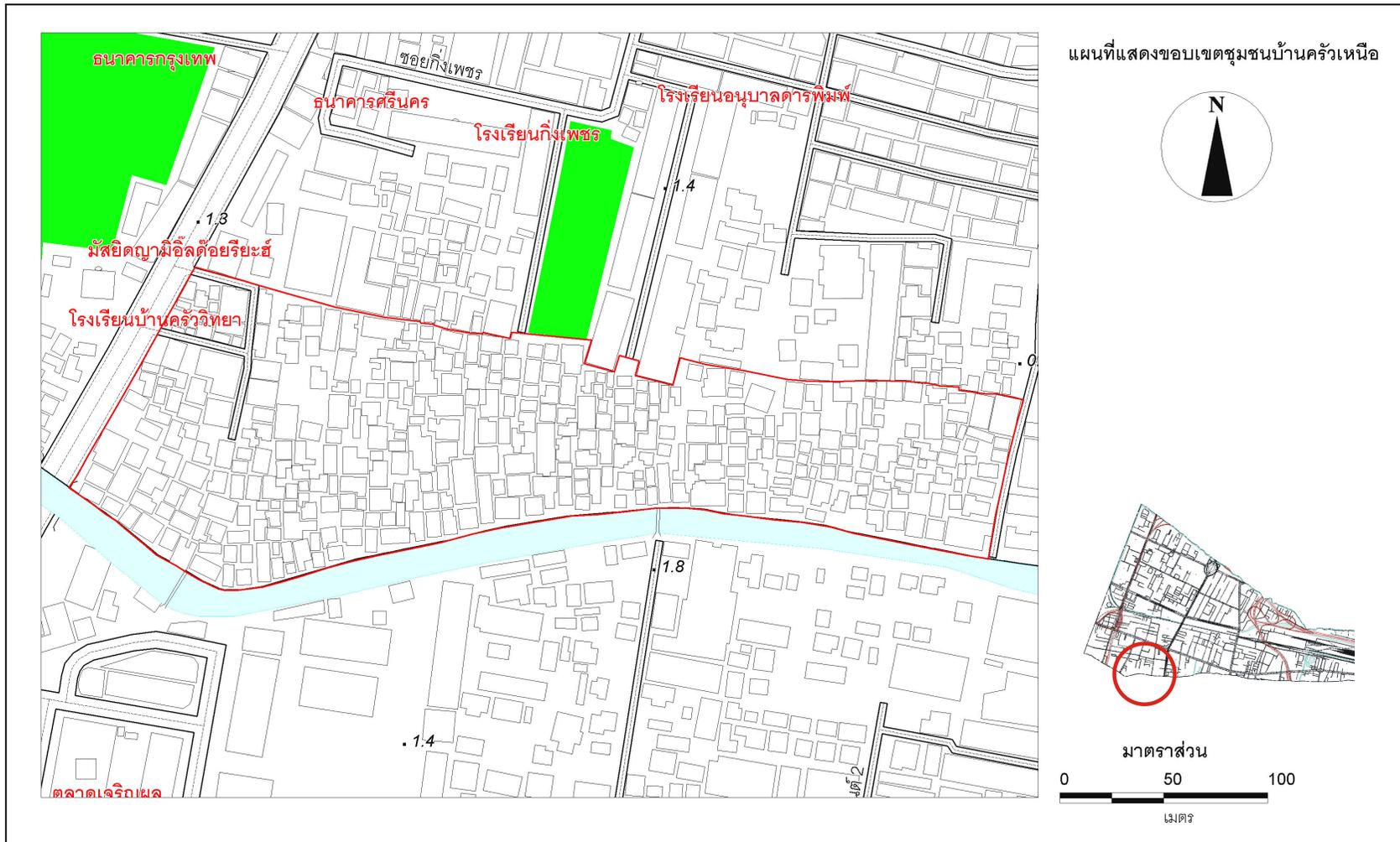
4.1 ลักษณะทางกายภาพของชุมชนบ้านครัวเหนือ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ชุมชนบ้านครัวเหนือเป็นชุมชนมุสลิมที่ก่อตั้งขึ้นมาเมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้วปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์อ้างใน คติชนวิทยากับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยมุสลิม กรณีศึกษาชุมชนบ้านครัวเหนือ กรุงเทพมหานคร โดยพงษ์พัชรินทร พรวัฒนะ (2531: 13 – 21) ชาวมุสลิมเหล่านี้เป็นเจ้าของถิ่นอยู่ในอาณาจักรจามปา ภายหลังได้เสียอาณาจักรแก่ชาวอานัม ใน ค.ศ.1471 ชาวจามปาเหล่านี้ จึงหนีเข้าไปอยู่ในเขมรบ้าง ชวาหรือมะละกาบ้าง เมื่อตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ชาวจามมุสลิม หนีเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่แถวตลาดเจริญผล เลียบคลองมหานาค เขตพญาไทย ชาวมุสลิมแห่งอาณาจักรจามปาเหล่านี้เดิมเรียกว่า “แขกครัว” มีความสามารถในการทอผ้าไหมและมีความชำนาญในการเดินเรือ ช่างตีดาบ ย้อมผ้า ทอดแหจับปลา ในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกขึ้นครองราชย์เกิดสงครามพม่าเข้าตีหัวเมืองต่างๆถึง 9 ทพ จึงอาสาเข้าทำการรบจนได้รับชัยชนะจึงโปรดเกล้าพระราชทานที่ดินนอกคูเมืองให้เป็นที่อยู่อาศัย และที่ฝังศพของชาวไทยมุสลิม ในผืนดินที่พระราชทานให้นั้นมีร่องน้ำกระโดงไหลผ่าน จึงถูกเกณฑ์ให้ขุดเปิดร่องน้ำให้กว้างขึ้น จนกลายเป็นคลองแสนแสบในปัจจุบัน

พื้นที่ชุมชนบ้านครัวเหนือ เป็นชุมชนเมืองในเขตราชเทวี ดังรูปที่ 4.1 ตั้งอยู่บริเวณริมคลองแสนแสบตั้งแต่สะพานหัวช้างไปจนถึงถนนบรรทัดทอง มีพื้นที่ 32.91 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่นๆดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ชอยกิ่งเพชร โรงเรียนกิ่งเพชร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	คลองแสนแสบ บ้านจิมทอมสัน โลดส์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	พื้นที่สำนักงานกลางนักเรียนคริสเตียน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ถนนบรรทัดทอง โรงเรียนบ้านครัววิทยา

ทางทิศเหนือของชุมชนบ้านครัวเหนือติดต่อกับตลาดกิ่งเพชรสามารถออกสู่ถนนเพชรบุรีได้ ทางทิศใต้ติดต่อกับถนนเจริญผล และทางทิศตะวันออกติดกับโรงแรมเอเชีย สามารถออกไปถนนพญาไทได้ ชุมชนบ้านครัวเหนือเป็นชุมชนที่อยู่ในใจกลางเมืองดังนั้นการติดต่อกับชุมชนภายนอกจึงสะดวกมาก มีรถประจำทางผ่านหลายสาย ดังนี้ 16, 29, 34, 36, 50, 79, 54, 93, 113 รถปรับอากาศ ปอ.2, ปอ.29, ปอ.36 ทั้งนี้ยังมีการเดินทางด้วยเรือโดยสารผ่านคลองแสนแสบมีท่าเรือที่อยู่ใกล้กับชุมชนคือท่าเรือสะพานหัวช้าง (คลองแสนแสบ)

รูปที่ 4.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา ชุมชนบ้านควัวเหนือ

4.1.1 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

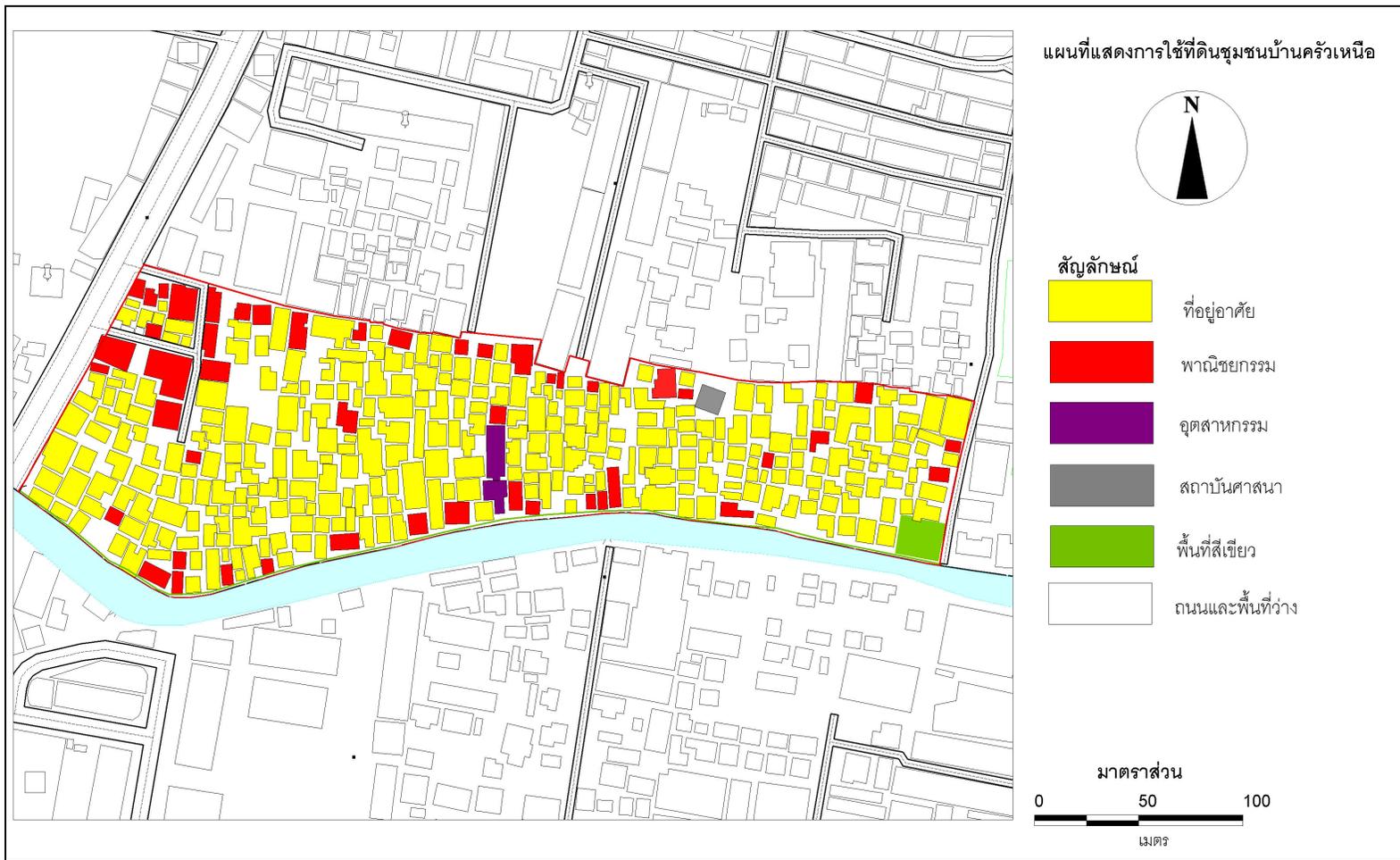
ลักษณะการใช้ที่ดินภายในเขตราชเทวี บริเวณบ้านครัวเหนือส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย (สีเหลือง) ดังแสดงสัดส่วนการใช้ที่ดินในตารางที่ 4.1 และแผนที่แสดงการใช้ที่ดินในรูปที่ 4.2 จะเห็นได้ว่าการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อยู่อาศัยถึงร้อยละ 50.81 โดยมีประชากร 2,965 คน 425 ครัวเรือน และจากการทบทวนวรรณกรรมสัดส่วนพื้นที่สีเขียวที่ควรจะเป็นคือ 12 ตารางเมตรต่อคน หรือ 7.5 ไร่ ต่อ ประชากร 1,000 คน ในขณะที่ชุมชนบ้านครัวเหนือมีพื้นที่สีเขียวเพียงร้อยละ 1.27 หรือ 0.42 ไร่ ดังตารางที่ 4.1 หรือเมื่อเทียบตัวเลขแล้วพื้นที่สีเขียวในชุมชนบ้านครัวเหนือจะต้องเป็นพื้นที่ 22.2375 ไร่ ซึ่งนับว่าชุมชนยังขาดแคลนพื้นที่สีเขียวอย่างมาก ทั้งนี้ การใช้ที่ดินประเภทถนนและพื้นที่ว่างในชุมชนก็มีพื้นที่ในสัดส่วนร้อยละ 37.87 หรือ 12.46 ไร่

ตารางที่ 4.1 การใช้ที่ดินของชุมชนบ้านครัวเหนือ

ประเภทการใช้ที่ดิน	ขนาดพื้นที่ (ตารางเมตร)	ขนาดพื้นที่ (ไร่.)	ร้อยละ
1. ที่อยู่อาศัย	26,754.18	16.72	50.81
2. พาณิชยกรรม	4677.62	2.92	8.88
3. อุตสาหกรรม	446.637	0.28	0.85
4. สถาบันศาสนา	169.848	0.11	0.32
5. พื้นที่สีเขียว	668.06	0.42	1.27
6. ถนนและพื้นที่ว่าง	19,942.845	12.46	37.87
รวมพื้นที่ชุมชน	52,659.2	32.91	100.00

ที่มา : การวิเคราะห์ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

จากลักษณะการใช้ที่ดินดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสัดส่วนระหว่างพื้นที่พักอาศัยและกิจกรรมอื่นๆที่สนับสนุนการพักอาศัยได้แก่ พื้นที่สีเขียว ยังมีสัดส่วนที่น้อยซึ่งทำให้ประชาชนในชุมชนมีการเดินทางไปใช้พื้นที่นอกชุมชน นอกจากนี้การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งที่จะสามารถเป็นศูนย์กลางการทำกิจกรรมของชุมชน แต่การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้มีเพียง ร้อยละ 0.32 ซึ่งเมื่อสำรวจ ยังพบว่ามีการก่อสร้างอาคารมัสยิดเต็มพื้นที่ดินและไม่มีพื้นที่ว่างโดยรอบอาคาร ดังนั้นการประกอบกิจกรรมจึงเป็นไปในรูปของกิจกรรมทางศาสนาอิสลามที่ทำในอาคารทั้งสิ้น การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่การใช้ที่ดินประเภทสถาบันทางศาสนาจึงทำได้เพียงเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อมในอาคาร อาจจะเป็นการปลูกต้นไม้ในกระถางริมทางเดิน

รูปที่ 4.2 แผนที่การใช้ที่ดินภายในชุมชนบ้านครัวเหนือ

4.1.2 ความหนาแน่น

ความหนาแน่นในชุมชนเมืองก่อให้เกิดปัญหาหลายประการทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมือง คุณภาพชีวิต และปัญหาสุขภาพของประชาชนในชุมชน จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นการชี้ให้เห็นถึงความต้องการพื้นที่สีเขียว และเนื่องจากประชาชนในชุมชนบ้านครัวเหนือส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามจึงมีความผูกพันกันแบบเครือญาติทำให้มีขนาดครอบครัวใหญ่ ส่งผลต่อการขยายตัวของอาคารอยู่อาศัยทำให้อยู่กันอย่างแออัดมาจนปัจจุบัน ซึ่งภายในชุมชนบ้านครัวเหนือมีจำนวนประชากร 2,965 คน 425 ครัวเรือน มีพื้นที่ 32.91 ไร่ ดังนั้นจึงมีความหนาแน่นเฉลี่ย 90.1 คนต่อไร่ หรือ 12.91 ครัวเรือนต่อไร่ ความหนาแน่นดังกล่าวส่งผลต่อการอยู่อาศัยในชุมชนบ้านครัวเหนือ คือมีพื้นที่สำหรับรองรับการทำกิจกรรมนันทนาการในชุมชนน้อย ดังนั้นชุมชนบ้านครัวเหนือจึงเป็นชุมชนที่ควรจะมีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีลักษณะการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น

4.1.3 กรรมสิทธิ์ที่ดิน

เนื่องจากในพื้นที่ชุมชนบ้านครัวเหนือเดิมเป็นพื้นที่ของพระมหากษัตริย์ซึ่งพระราชทานให้เป็นที่อยู่อาศัย และที่ฝังศพของชาวไทยมุสลิม ซึ่งผู้ที่ประสงค์อยากได้ที่ดินต้องขอตราแดงจากราชการ ทางราชการจึงออกโฉนดให้ ทำให้ภายในชุมชนมีลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ที่ดินของเอกชน มีประมาณ 60% เจ้าของบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่สืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และบ้านเช่าและหอพัก เป็นบ้านของชาวไทยมุสลิมที่ย้ายไปหาที่อยู่ใหม่นอกชุมชน และแบ่งบ้านให้เช่าเป็นห้องเช่าเล็กๆ อีกส่วนหนึ่งเป็นห้องแถวและหอพักซึ่งสร้างขึ้นมาเพื่อให้เช่า ผู้เช่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อยที่อพยพมาจากต่างจังหวัดเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ (เสาวภา พรศิริพงษ์และคณะ: 2532:17)

2. ที่ดินเป็นของกรมธนารักษ์ และสุเหร่า มีประมาณ 40 % เจ้าของบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิมเช่นเดียวกัน (เสาวภา พรศิริพงษ์และคณะ: 2532:17)

4.1.4 สภาพพื้นที่สีเขียว

จากการสัมภาษณ์กรรมการชุมชน ในชุมชนบ้านครัวเหนือพบว่า ประชาชนในชุมชนไปใช้พื้นที่สีเขียวภายในชุมชน ได้แก่ สนามเด็กเล่น กุโบร์บ้านครัวเหนือ และภายนอกชุมชนได้แก่ กุโบร์บ้านครัวตะวันตก สนามกีฬาแห่งชาติ หน้าห้างโลตัส โรงเรียนกิงเพชร ดังรูปที่ 4.3 และ 4.4

4.1.4.1 **พื้นที่สีเขียวในชุมชน** พื้นที่สีเขียวที่ปรากฏในชุมชนแบ่งตามบทบาทหน้าที่มี 3 ประเภท ดังรูปที่ 4.3 คือ

1) **พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ** เป็นพื้นที่สีเขียวที่ประชาชนสามารถเข้าไปใช้บริการเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย ศึกษาทางธรรมชาติวิทยา และเสริมสร้างทัศนียภาพที่สวยงามให้กับเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การดูแลของชุมชน ในชุมชนบ้านครัวเหนือ (หมายเลข 1 ดังรูปที่ 4.3) อยู่ในที่ว่างของเอกชนซึ่งอนุญาตให้ชุมชนใช้ทำสนามเด็กเล่นและห้ามก่อสร้างสิ่งก่อสร้างอื่นๆ พื้นที่นี้ตั้งอยู่บริเวณริมคลองมีขนาดประมาณ 458.1 ตารางเมตร ภายในพื้นที่มีองค์ประกอบได้แก่ ม้าหินอ่อน และเครื่องเล่นเด็ก (ม้ากระดก ม้าหมุน และอื่นๆ) ดังรูป 4.3 พื้นที่ทั้งหมดเป็นลานคอนกรีต บริเวณใกล้เคียงมีต้นไม้ใหญ่อยู่ในแนวทิศตะวันตกตอนเย็นจึงมีร่มเงาไม้ บริเวณริมทางเดิน มีไม้พุ่มเข็มเป็นรั้วเตี้ย ในช่วงเวลาเช้าประมาณ 06.00-08.00 น. มีผู้สูงอายุในชุมชนมาทำกิจกรรมเดินเล่นและนั่งเล่นอยู่ในบริเวณนี้จำนวน 10 – 15 คน และในช่วงเย็นประมาณ 16.00-18.30 น. ผู้ปกครองพาเด็กมาเล่นที่สนามเด็กเล่น โดยนั่งรออยู่บริเวณริมทางเดิน และเด็กเล็กเล่นเครื่องเล่น ส่วนกลุ่มวัยรุ่นนั่งจับกลุ่มคุยกัน มีบางส่วนเตรียมอุปกรณ์มาเล่นเองเช่น แบดมินตัน ลูกบอล หมากรุก เป็นต้น

2) **พื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม** เป็นพื้นที่สีเขียวที่เสริมสร้างคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การเพิ่มก๊าซออกซิเจนและลดอุณหภูมิความร้อนในตัวเอง แม้ประชาชนจะไม่สามารถเข้าไปใช้บริการได้โดยตรง แต่มีคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเสมือนปอดของชุมชนเมือง ในชุมชนบ้านครัวเหนือคือสุสาน (กุโบร์) หมายเลข 2 ดังรูปที่ 4.3 ซึ่งเป็นพื้นที่ติดกับชุมชน มีขนาด 3,864 ตารางเมตร ภายในพื้นที่เป็นที่ฝังศพของชาวไทยมุสลิมเมื่อมีงานศพมักมีการใช้พื้นที่บริเวณนี้เป็นที่นั่งพักระหว่างการทำพิธีกรรม และส่วนหนึ่งเป็นที่จอดรถของชุมชน ในช่วงเวลาเช้ามักจะมีผู้สูงอายุมาเดินเล่นและนั่งพักภายในพื้นที่ มีม้านั่งไม้ต้นไม้อายุยืนยาวบริเวณริมทางเดินคอนกรีตซึ่งเป็นทางเดินเข้าไปยังชุมชน

3) **พื้นที่สีเขียวริมเส้นทางสัญจร** คือ พื้นที่สีเขียวที่อยู่ในแนวเส้นทางสัญจรสาธารณะ ซึ่งมีบทบาททั้งการเสริมสร้างคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมและการบริการ ในชุมชนบ้านครัวเหนือเป็นพื้นที่ริมทางเดินริมคลองยาวไปตลอดแนวจนถึงถนนบรรทัดทอง ซึ่งกรุงเทพมหานครทำขุมทางเดินริมคลองขนาดความกว้าง 0.40 ม. และจัดให้มีกระถางต้นไม้วางไว้ริมคลอง ให้คนในชุมชนช่วยกันดูแล ดังรูป 4.3 พื้นที่สีเขียวเหล่านี้ช่วยให้เกิดความร่วมมือริมทางเดิน ช่วยป้องกันน้ำที่กระเซ็นเข้ามาบนทางเดิน และส่วนหนึ่งช่วยป้องกันเสียงและควันจากเรือโดยสารในคลอง

4.1.4.2 **พื้นที่ว่างในชุมชน** การสำรวจพื้นที่ว่างในชุมชนพบว่าภายในชุมชนมีพื้นที่ว่างหลายจุด ดังรูป 4.3

พื้นที่หมายเลข 4 พื้นที่ว่างมีขนาดประมาณ 544.6 ตารางเมตร จากการสอบถามผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงพบว่า เป็นที่ของเอกชนซึ่งทิ้งร้างมาเป็นเวลาหลายปี เนื่องจากในพื้นที่มีบ้านร้างอยู่ภายในพื้นที่ เป็นบ้านเก่าทำด้วยไม้ 2 ชั้นมีฝาผนังเพียง 3 ด้าน พื้นที่ทิ้งร้างนี้เป็นแหล่งมั่วสุมของผู้ติดยาเสพติดในชุมชน และบางบริเวณยังกลายเป็นที่ทิ้งขยะ พื้นที่ทั้งหมดถูกล้อมรั้วด้วยสังกะสี

พื้นที่หมายเลข 5 เป็นพื้นที่ว่างของเอกชนขนาดพื้นที่ประมาณ 178.9 ตารางเมตร มีต้นไม้ยืนต้นใหญ่อยู่ตรงกลางพื้นที่ทิ้งร้างมีข้าวของเครื่องใช้ที่ไม่ได้ใช้งานทิ้งไว้

พื้นที่หมายเลข 6 เป็นพื้นที่ว่างของเอกชนเป็นพื้นที่ใกล้กับบริเวณบ้านขนาดพื้นที่ประมาณ 131.6 ตารางเมตร มีต้นไม้ยืนต้นอยู่ตรงกลางพื้นที่ มีม้าหินอ่อน 1 ชุด เป็นที่นั่งพักผ่อนของประชาชนบริเวณนั้นเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวตรงข้ามกับห้องแถว

พื้นที่หมายเลข 7 เป็นที่ว่างของเอกชนขนาด 212.0 ตรม เป็นพื้นที่บริเวณหน้าบ้าน ซึ่งมีอาคารนั่งพัก 1 หลังเป็นสถานที่นั่งชุมนุม เล่นหมากรุก มีพื้นที่ว่างสำหรับจอดรถจักรยานยนต์

พื้นที่หมายเลข 8 เป็นที่ว่างขนาด 32.82 ตารางเมตร เป็นพื้นที่ว่างของเอกชนซึ่งต่อเนืองจากสนามเด็กเล่นไปทางทิศเหนือ ปัจจุบันทิ้งร้างและมีกองขยะ เป็นพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์

รูปที่ 4.3 พื้นที่สีเขียวภายในชุมชนบ้านครัวเหนือ

1. กุโบร์ชุมชนบ้านครัวตะวันตก

4. โรงเรียนกิ่งเพชร

2. สนามกีฬาแห่งชาติ

3. หน้าห้างโลตัส

รูปที่ 4.4 พื้นที่สีเขียวและพื้นที่ว่างรอบนอกชุมชนในรัศมี 1 กม.

ตารางที่ 4.2 การใช้พื้นที่ในสนามกีฬาแห่งชาติ

กิจกรรม	บริเวณ	ช่วงเวลา	อายุ	เพศ	จำนวน ผู้ใช้
กิจกรรมกลางแจ้ง					
1. เดิน – วิ่ง	บริเวณถนนภายในสนามกีฬา ลู่วิ่งสนามเทพหัสดิน สนาม วอลล์ม 200 ปี	เช้า 05.00–09.00 น.	ทุกวัย	ทุกเพศ	80
		เย็น 15.30–19.00 น.	ทุกวัย	ทุกเพศ	150
2. แอโรบิค	ลานหน้าสนามกีฬาศุภชลาศัย	เช้า 05.00-06.00 น.	20-50 ปี	หญิง	60
3. ฟุตบอล	สนามเทพหัสดิน/จินดาร์ักษ์	เช้า 07.00-09.30 น.	16-35 ปี	ชาย	40
		เย็น 17.00-19.00 น.	16-35 ปี	ชาย	40
4. ตะกร้อ	สนามหน้าอาคารจันทน์ยิ่งยง	เช้า 07.00-09.30 น.	16-35 ปี	ชาย	30
		เย็น 17.00-19.00 น.	16-35 ปี	ชาย	30
5. จักรยาน	ถนนภายในพื้นที่สนามกีฬา	เช้า 05.30 – 09.3 น.	ทุกวัย	ทุกเพศ	7
		เย็น 15.30–19.00 น.	ทุกวัย	ทุกเพศ	10
6. ฟิตเนส	ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ	เช้า 06.00-09.00 น.	25-50 ปี	ชาย	20
		เย็น 16.00-19.00 น.	25-50 ปี	ชาย	30
7. ว่ายน้ำ	สนามวิสุทธิธรรมณ์	เช้า 06.00 –08.00น.	ทุกวัย	ทุกเพศ	20
		เย็น 17.00-19.00 น.	ทุกวัย	ทุกเพศ	60
8. ติ๊กอล์ฟ	สนามวอลล์ม 200 ปี	เช้า 06.00 – 09.00 น.	9-15 ปี	ทุกเพศ	10
		เย็น 16.45 – 18.00 น.	9-15 ปี	ทุกเพศ	10
9. ฟุตซอล	ลานเอนกประสงค์หน้าอาคาร นิมิบุตร	เช้า 06.00 09.30 น.	15-25 ปี	ชาย	20
		เย็น 16.00 – 19.30 น.	15-25 ปี	ชาย	20
10. เทนนิส	สนามเทนนิส	เช้า 06.00 – 09.00 น.	15-30 ปี	ทุกเพศ	5
		เย็น 17.00 – 19.00 น.	15-40 ปี	ทุกเพศ	12
กิจกรรมในร่ม					
1. บาสเกตบอล	อาคารกีฬา นิมิบุตร ชั้นบน	ทั้งวัน	12-25 ปี	ทุกเพศ	20
2. ปิงปอง	อาคารกีฬา นิมิบุตร ชั้นล่าง	ทั้งวัน	10-35 ปี	ทุกเพศ	30
3. เต้นประกอบ เพลง	อาคารกีฬา นิมิบุตร ชั้นล่าง	เสาร์- อาทิตย์ ทั้งวัน	13-25 ปี	ทุกเพศ	20
4. ยิมนัสติก	อาคารกีฬา นิมิบุตร ชั้นล่าง	ทั้งวัน	5-12 ปี	ทุกเพศ	30
5. ชกมวย	-อาคารกีฬา นิมิบุตร ชั้นล่าง	ทั้งวัน	13-20 ปี	ชาย	12
6. เทควันโด	-อาคารกีฬา นิมิบุตร ชั้นล่าง	ทั้งวัน	6-18 ปี	ทุกเพศ	15
7. วอลเลย์บอล	อาคารจันทน์ยิ่งยง	เย็น	13-20 ปี	ทุกเพศ	20
8. แบดมินตัน	อาคารกีฬา นิมิบุตร ชั้นบน	เย็น	9-18 ปี	ทุกเพศ	20
9. ลีลาศ	ใต้อาคารสนามศุภชลาศัย	จันทร์ พุธ ศุกร์ เย็น	13-50 ปี	ทุกเพศ	30

ทั้งกิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมในร่มที่มีความหลากหลาย มีอิทธิพลต่อการดึงดูดผู้ใช้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงเข้ามาใช้บริการ โดยเฉพาะชาวชุมชนบ้านครัวเหนือซึ่งจากการสัมภาษณ์กรรมการชุมชน ชาวชุมชนบ้านครัวเหนือที่ออกกำลังกายส่วนใหญ่มาออกกำลังกายที่สนามกีฬา โดยเฉพาะเดิน – วิ่งออกกำลังกาย กลุ่มเด็กจะมาทำกิจกรรมต่างๆในช่วงที่มีวันหยุดหรือช่วงปิดเทอมซึ่งทางสนามกีฬาเปิดสอนกีฬาให้ฟรี

หมายเลข 3 สนามเดินแอโรบิกหน้าห้างโลตัส ในรูปที่ 4.4

เป็นพื้นที่ว่างซึ่งเว้นระยะตามกฎหมายของห้างโลตัสซึ่งมีพื้นที่ 120 ตารางเมตร และห่างจากชุมชน 276.2 เมตร เป็นลานโล่งมีเวทีสำหรับให้ครูสอนเต้น มีพื้นที่สำหรับยืนเต้นแอโรบิกและมีพื้นที่นั่งพักริมทางเท้า ในบริเวณพื้นที่มีกิจกรรมเฉพาะตอนเย็น 17.30 น.ถึง 18.30 น. กิจกรรมเต้นแอโรบิกในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อายุตั้งแต่ 30 - 50 ปี ในแต่ละวันมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 40 คน

หมายเลข 4 โรงเรียนกึ่งเพชรในรูปที่ 4.4

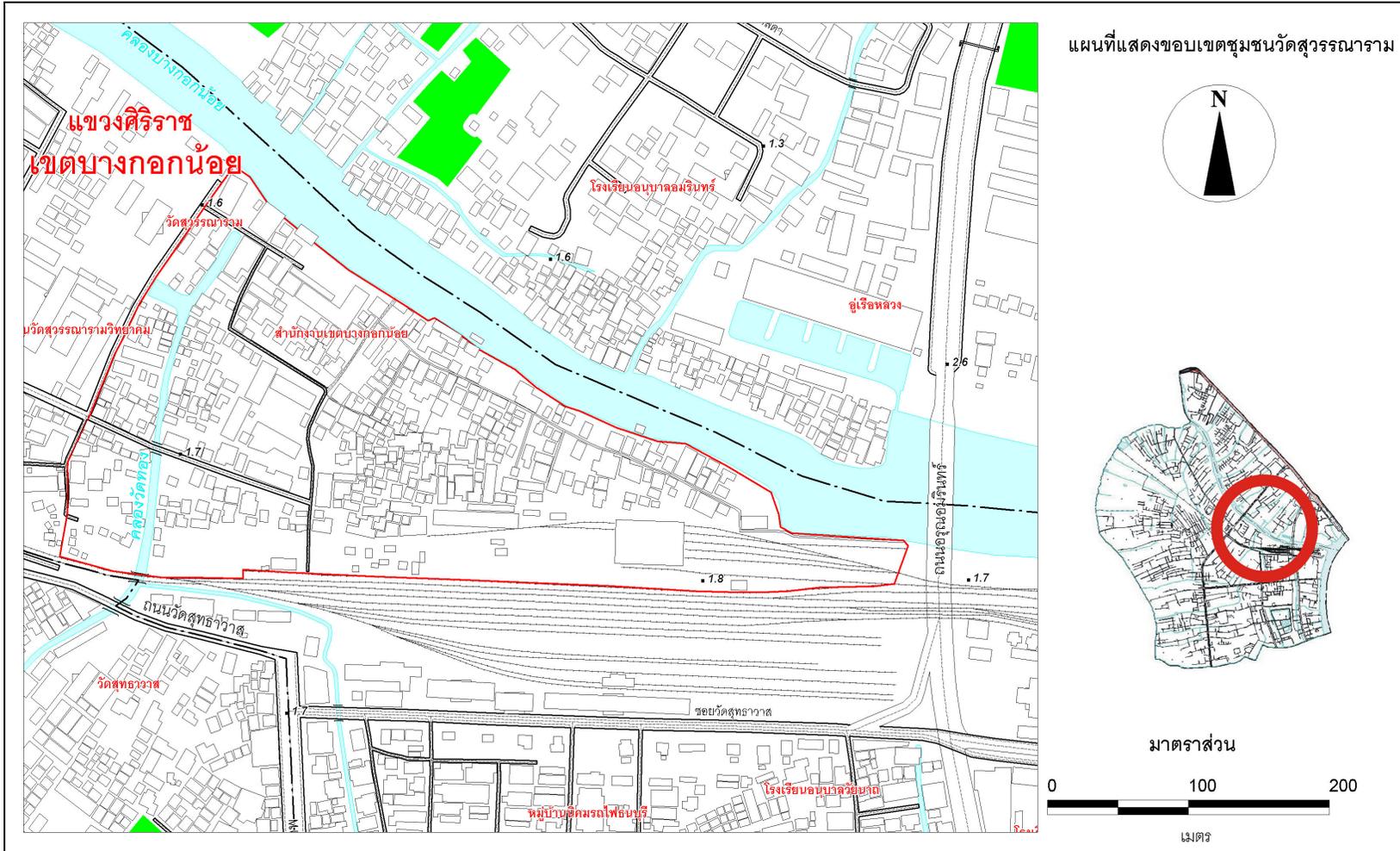
เป็นพื้นที่หน้าเสาธงมีขนาดพื้นที่ 200 ตารางเมตร ในช่วงกลางวันทำกิจกรรมการเรียนการสอนและตั้งแต่ 18.00-19.00 น. เปิดให้บุคคลภายนอกเข้ามาใช้พื้นที่เต้นแอโรบิกมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละวันประมาณ 30 คน

4.2 ลักษณะทางกายภาพของชุมชนวัดสุวรรณาราม

ชุมชนวัดสุวรรณารามหรือชุมชนบ้านบุ เป็นย่านที่ทำชั้นลงหินหรือชั้นบุมาตั้งแต่โบราณปรากฏหลักฐานในเอกสารสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา บรรพบุรุษของชาววัดสุวรรณารามเป็นชาวกุญศรีอยุธยาได้อพยพมาตั้งหมู่บ้านขึ้นภายหลังจากการเสียกุญศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. 2310 และตั้งถิ่นฐานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ผู้ที่อพยพในสมัยนั้นเป็นพวกช่างสิบหมู่ที่มีฝีมือ โดยได้รวมกลุ่มกันเลือกที่ตั้งบ้านเรือนขึ้นในทำเลนอกคลองคูเมืองราชธานี บริเวณคลองบางกอกน้อยอันเป็นที่ตั้งของชุมชนตั้งแต่กุญศรีอยุธยา โดยมีวัดสุวรรณาราม(วัดทอง) ซึ่งเป็นวัดสมัยกุญศรีอยุธยา เดิมชาวบ้านประกอบอาชีพทำภาชนะเครื่องทองลงหิน และสืบเชื้อสายถ่ายทอดวิชาช่างบุตอเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน ปัจจุบันชุมชนวัดสุวรรณารามตั้งอยู่บริเวณริมคลองบางกอกน้อยฝั่งใต้หลังสถานีรถไฟธนบุรียาวขนานไปกับลำคลองบางกอกน้อยประมาณ 800 เมตร จนถึงบริเวณวัดสุวรรณาราม ดังรูปที่ 4.6 ในสมัยโบราณเรียกชุมชนด้านวัดสุวรรณารามว่า “บ้านบุบน” ปัจจุบันคือบริเวณถนนจรัญสนิทวงศ์ 29 ฝั่งที่ติดกับคลองบางกอกน้อยและเรียกชุมชนด้านปากคลองว่า “บ้านบุล่าง” ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของสำนักงานเขตบางกอกน้อย ดังรูปที่ 4.6 มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่นๆดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับคลองบางกอกน้อย
ทิศใต้	ติดต่อกับสถานีรถไฟธนบุรีและแขวงบ้านช่างหล่อ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับสถานีรถไฟธนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับถนนจรัญสนิทวงศ์

ในด้านการเข้าถึงชุมชนสามารถเดินทางได้โดยเส้นทางรถ ทางน้ำ ทางเดินเท้า ทั้งจากทางด้านถนนจรัญสนิทวงศ์ซอย 32 และการเดินเท้าเข้าจากสถานีรถไฟบางกอกน้อย โดยด้านทางเข้าถนนจรัญสนิทวงศ์มีสภาพผิวจราจรค่อนข้างกว้างขวางสามารถใช้งานได้สะดวก ส่วนถนนที่อยู่ลึกเข้าไปจะแคบลงจึงทำให้การสัญจรที่ลึกลงไปไม่สะดวกเข้าถึงยากแต่ยังสามารถใช้รถจักรยานยนต์ได้

รูปที่ 4.6 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา ชุมชนวัดสุวรรณาราม

4.2.1 การใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินของชุมชนวัดสุวรรณาราม (บ้านบุ) ส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยร้อยละ 26.26 มีประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชน 2,000 คน หรือ 300 ครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนพื้นที่สีเขียวของชุมชนวัดสุวรรณารามกับมาตรฐานที่ควรจะเป็นคือ 12 ตารางเมตรต่อคน หรือ 7.5 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน หรือในชุมชนวัดสุวรรณารามควรมีพื้นที่สีเขียวทั้งสิ้น 15 ไร่ แต่ชุมชนวัดสุวรรณารามมีพื้นที่สีเขียวเพียงร้อยละ 0.90 หรือ 0.62 ไร่ ซึ่งเมื่อเทียบกับกันแล้วนับว่าชุมชนยังขาดแคลนพื้นที่สีเขียวอย่างมาก ทั้งนี้จากการสำรวจการใช้ที่ดินประเภทสถาบันศาสนาซึ่งมีร้อยละ 0.88 สถาบันราชการร้อยละ 3.55 และถนนและพื้นที่ว่างในชุมชนมีพื้นที่ในสัดส่วนที่สูงคือร้อยละ 63.60 หรือ 43.56 ไร่ ดังตารางที่ 4.3 และรูปที่ 4.7

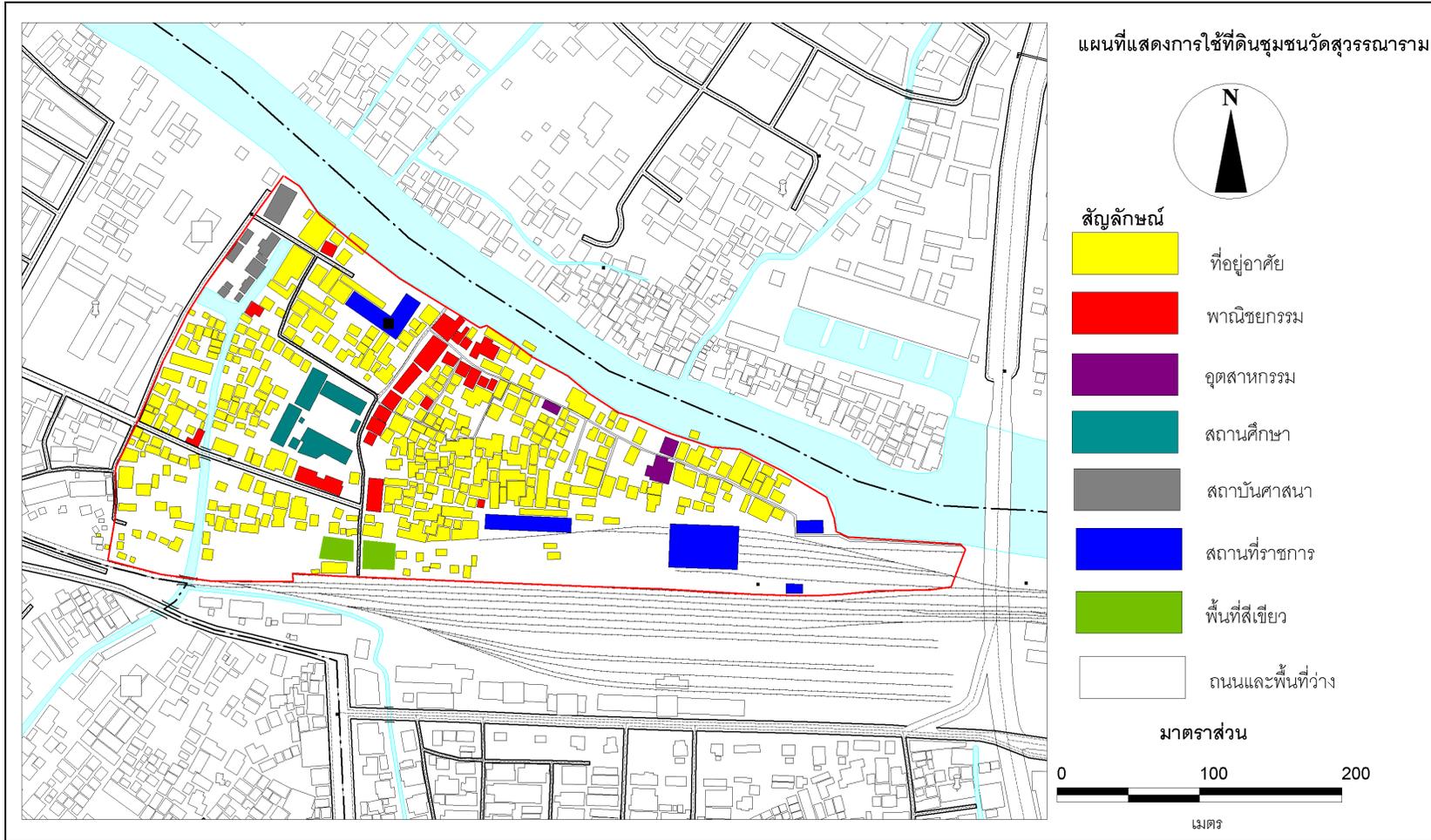
ในชุมชนมีการใช้ที่ดินประเภทสาธารณะมากโดยเฉพาะการใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการร้อยละ 3.55 สถาบันศาสนาร้อยละ 0.88 และสถานศึกษาร้อยละ 0.53 จากการสำรวจมีการใช้พื้นที่เหล่านี้ในการก่อสร้างอาคารเพียงบางส่วน ยังมีพื้นที่ว่างและลานในการทำกิจกรรมอื่นๆได้อีก ทำให้ชุมชนมีโอกาสที่จะใช้พื้นที่ในการเพิ่มคุณภาพชีวิตในชุมชน โดยการพัฒนาพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่สีเขียวได้

นอกจากนี้ภายในชุมชนยังมีพื้นที่สีเขียวร้อยละ 0.90 และพื้นที่ถนนและพื้นที่ว่างร้อยละ 63.60 โดยพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่ในชุมชนเป็นพื้นที่ที่มีการใช้งานอยู่แล้ว ทั้งนี้พื้นที่ถนนและพื้นที่ว่างที่มีมาก สามารถที่จะจัดสภาพแวดล้อมริมทางเดิน บริเวณพื้นที่ว่างให้เป็นพื้นที่สีเขียวได้มาก

ตารางที่ 4.3 ประเภทการใช้ที่ดินพื้นที่ศึกษาชุมชนวัดสุวรรณาราม

ประเภทการใช้ที่ดิน	ขนาดพื้นที่ (ตารางเมตร)	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. ที่อยู่อาศัย	28,785.01	17.99	26.26
2. พาณิชยกรรม	2,742.04	1.71	2.50
3. อุตสาหกรรม	1,959.68	1.22	1.79
4. สถานศึกษา	575.573	0.36	0.53
5. สถาบันศาสนา	962.06	0.60	0.88
6. สถาบันราชการ	3,886.92	2.43	3.55
7. พื้นที่สีเขียว	987.2	0.62	0.90
8. ถนนและพื้นที่ว่าง	69,701.52	43.56	63.60
รวมพื้นที่โครงการ	109,600	68.49	100

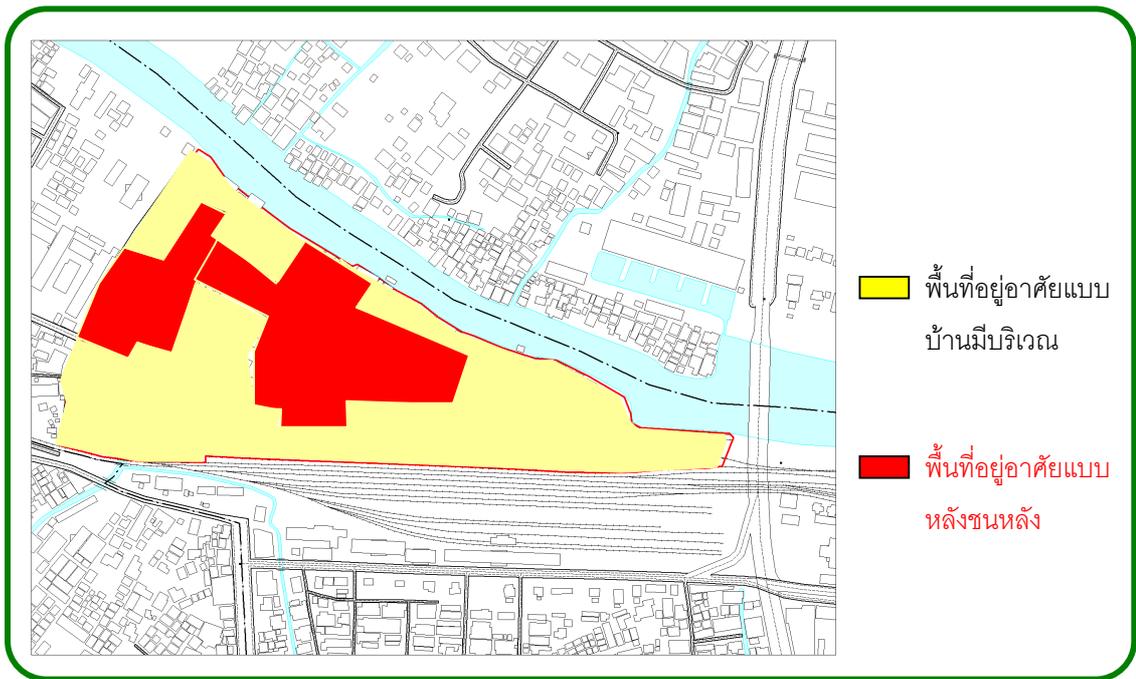
ที่มา : การวิเคราะห์ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

รูปที่ 4.7 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา

4.2.2 ความหนาแน่น

เดิมชุมชนวัดสุวรรณารามเป็นชุมชนที่มาตั้งถิ่นฐานพร้อมกับวัดสุวรรณาราม เป็นชุมชนค้าขาย อิทธิพลจากการค้าทำให้มีการย้ายถิ่นจากจังหวัดรอบนอกเมืองหลวงเข้ามาอาศัยในชุมชน แต่เนื่องจากพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ของเอกชนที่มีการอยู่อาศัยมานานและมีฐานะดี บ้านส่วนใหญ่จึงยังมีบริเวณบ้านที่เป็นที่จอดรถและเป็นสนามหญ้า ประกอบกับการที่มีเส้นทางคมนาคมที่มีรถยนต์ เข้า-ออก ได้สะดวก เส้นทางเหล่านี้ทำให้เกิดที่ว่างและทำให้ในบริเวณนั้นมีความหนาแน่นของที่อยู่อาศัยไม่สูงมาก พื้นที่ให้เช่าเพื่อการอยู่อาศัยของวัดสุวรรณาราม และพื้นที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย ในส่วนที่เป็นพื้นที่เช่าของวัดและพื้นที่ที่บุกรุกนั้นมีความต้องการสูง เนื่องจากค่าเช่าถูกหรืออยู่อาศัยโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ในบริเวณนั้นจึงมีการอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นมาก จากการสำรวจลักษณะความหนาแน่นในชุมชนแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ แบบหลังชนหลัง (คือพื้นที่ที่มีความหนาแน่นมาก) และแบบบ้านมีบริเวณบ้าน (คือพื้นที่ที่มีความหนาแน่นน้อย) ดังแสดงในรูปที่ 4.8

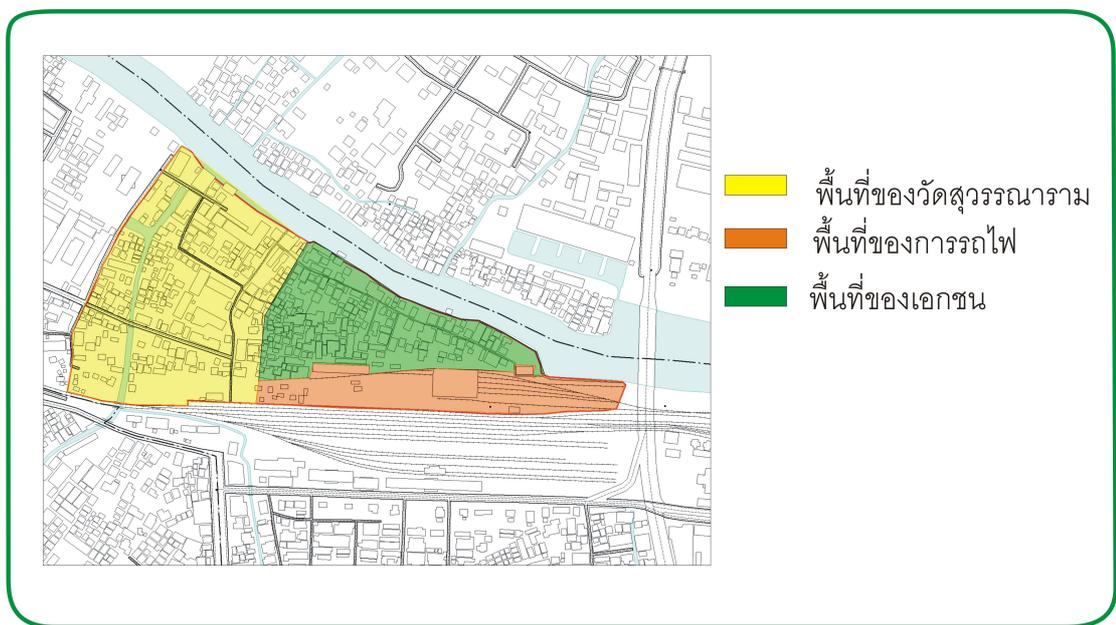
รูปที่ 4.8 แผนที่ความหนาแน่นของอาคาร

ภายในชุมชนมีจำนวนครัวเรือนรวมทั้งสิ้น 300 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 2,000 คน และมีพื้นที่ 29.2 ไร่ ดังนั้นจึงมีความหนาแน่นเฉลี่ย 0.018 คนต่อตารางเมตร ในภาพรวมชุมชนมีความหนาแน่นน้อยซึ่งทำให้สามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียวในบริเวณพื้นที่รอบอาคารและพื้นที่ว่างในชุมชนรวมถึงการเพิ่มพื้นที่สีเขียวริมทางเดินได้มาก

4.2.3 กรรมสิทธิ์ที่ดิน

จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์การครอบครองที่ดินในพื้นที่ชุมชนแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

- 1) ที่ดินของวัดและที่ราชการ อยู่ในบริเวณด้านหน้าของชุมชนจนถึงเขตของสำนักงานเขตบางกอกน้อย มีพื้นที่ดังรูปที่ 4.9
- 2) พื้นที่เอกชนคือบริเวณที่ต่อจากด้านหลังของสำนักงานเขต ไปจนถึงสุดเขตพื้นที่สถานีรถไฟธนบุรี ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของเอกชน และพื้นที่ให้เช่า ดังรูปที่ 4.9
- 3) พื้นที่การรถไฟแห่งประเทศไทยคือส่วนล่างของชุมชนเป็นที่ทำการสถานีรถไฟธนบุรี โรงซ่อมรถไฟ มีพื้นที่ดังรูปที่ 4.9

รูปที่ 4.9 การครอบครองที่อยู่อาศัยชุมชนวัดสุวรรณาราม

4.2.4 สภาพพื้นที่สีเขียว

จากการสัมภาษณ์กรรมการชุมชนพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไปใช้พื้นที่สีเขียวภายในชุมชน เช่น ลานเอนกประสงค์ริมทางรถไฟ โรงเรียนวัดสุวรรณาราม ส่วนพื้นที่ภายนอกชุมชนคือพื้นที่สีเขียวของการรถไฟแห่งประเทศไทยและพื้นที่วัดสุวรรณาราม

4.2.4.1 **พื้นที่สีเขียวในชุมชน** จากการสำรวจสภาพพื้นที่สีเขียวในชุมชน พบว่าพื้นที่สีเขียวที่ปรากฏในชุมชนแบ่งตามบทบาทหน้าที่ มี 3 ประเภท คือ

- 1) **พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ** เป็นพื้นที่สีเขียวที่ประชาชนสามารถเข้าไปใช้บริการเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย ศึกษาทางธรรมชาติวิทยา และเสริมสร้างทัศนียภาพที่สวยงามให้กับเมือง ในชุมชนวัดสุวรรณาราม มี 2 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ซึ่งอยู่ในบริเวณริมทางรถไฟ และพื้นที่โรงเรียนวัดสุวรรณาราม หมายเลข 1 และ 7 ในรูปที่ 4.10

พื้นที่ลานเอนกประสงค์ ริมทางรถไฟ หมายเลข 1 ในรูปที่ 4.10 เป็นพื้นที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งกั้นด้วยลูกกรงเหล็กสูงประมาณ 3 เมตร พื้นที่เป็นลานคอนกรีตตั้งอยู่สองฟากถนนขนาดพื้นที่ 2,000 ตารางเมตร ในช่วงเช้าผู้สูงอายุจะออกมาเดิน – วิ่งออกกำลังกาย เนื่องจากข้างสนามเป็นร้านขายอาหารในช่วงเที่ยงบริเวณลานคอนกรีตนี้จึงเป็นพื้นที่จอดรถ ส่วนในช่วงเย็นวัยรุ่นประมาณ 20 - 25 คน ใช้สนามนี้เพื่อเล่นฟุตบอล

พื้นที่สีเขียวโรงเรียนวัดสุวรรณารามเป็นพื้นที่บริเวณหน้าเสาธงของโรงเรียนขนาดพื้นที่ประมาณ 400 ตารางเมตร ภายในพื้นที่เป็นลานคอนกรีต มีต้นไม้รอบอาคารเรียนและที่นั่งพัก ซึ่งเดิมตอนเย็นเวลา 17.00-18.00 น. จะเปิดให้บุคคลภายในชุมชนเข้าไปใช้งาน มีการจัดกิจกรรมแอโรบิค แต่ในระยะหลังพบปัญหาทรัพย์สินในโรงเรียนเกิดความเสียหาย จึงไม่ให้มีการทำกิจกรรมชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

2) **พื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม** หมายเลข 2 รูปที่ 4.10 คือ พื้นที่สีเขียวที่เสริมสร้างคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมเช่น การเพิ่มก๊าซออกซิเจนและลดอุณหภูมิความร้อนในตัวเอง แม้ประชาชนจะไม่สามารถเข้าไปใช้บริการได้โดยตรงแต่มีคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ชุมชนวัดสุวรรณารามมีหลายพื้นที่ได้แก่ พื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่ว่างกลางชุมชน พื้นที่แปลงเกษตรของโรงเรียนวัดสุวรรณาราม

พื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่ว่างกลางชุมชนมีขนาดพื้นที่ประมาณ 50 ตารางเมตร เป็นพื้นที่บ้านเก่าซึ่งรื้อออกไปแล้วปลูกต้นไม้มีศาลพระภูมิอยู่กลางชุมชน ชาวชุมชนที่อยู่ในบริเวณนั้นกราบไหว้บูชาโดยพื้นที่สีเขียวในบริเวณนี้ช่วยให้เกิดความร่มรื่น

พื้นที่สีเขียวแปลงเกษตรนี้เป็นได้ทั้งพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชนมีขนาดพื้นที่ประมาณ 120 ตารางเมตร เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นที่ดินของวัดสุวรรณารามใช้สำหรับเป็นแปลงเกษตรเพื่อการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนวัดสุวรรณารามและเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตนักเรียนก็นำไปขายในตลาดกลางชุมชนหรือวางขายหน้าแปลงเกษตรเพื่อเป็นรายได้ของนักเรียน

3) **พื้นที่สีเขียวริมเส้นทางสัญจร** หมายเลข 3 รูปที่ 4.10 คือ พื้นที่สีเขียวที่อยู่ในแนวเส้นทางสัญจรสาธารณะ ซึ่งมีบทบาททั้งการเสริมสร้างคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมและการบริการ เป็นพื้นที่บริเวณหน้าสำนักงานเขตบางกอกน้อยติดกับริมคลองเป็นแนวยาวประมาณ 10 เมตร มีต้นไม้ปลูกในกระถางคอนกรีตเพื่อความสวยงาม

4.2.4.2 **พื้นที่ว่างในชุมชน** จากการสำรวจพื้นที่ว่างในชุมชนพบว่าภายในชุมชนมีพื้นที่ว่างหลายพื้นที่ดังนี้

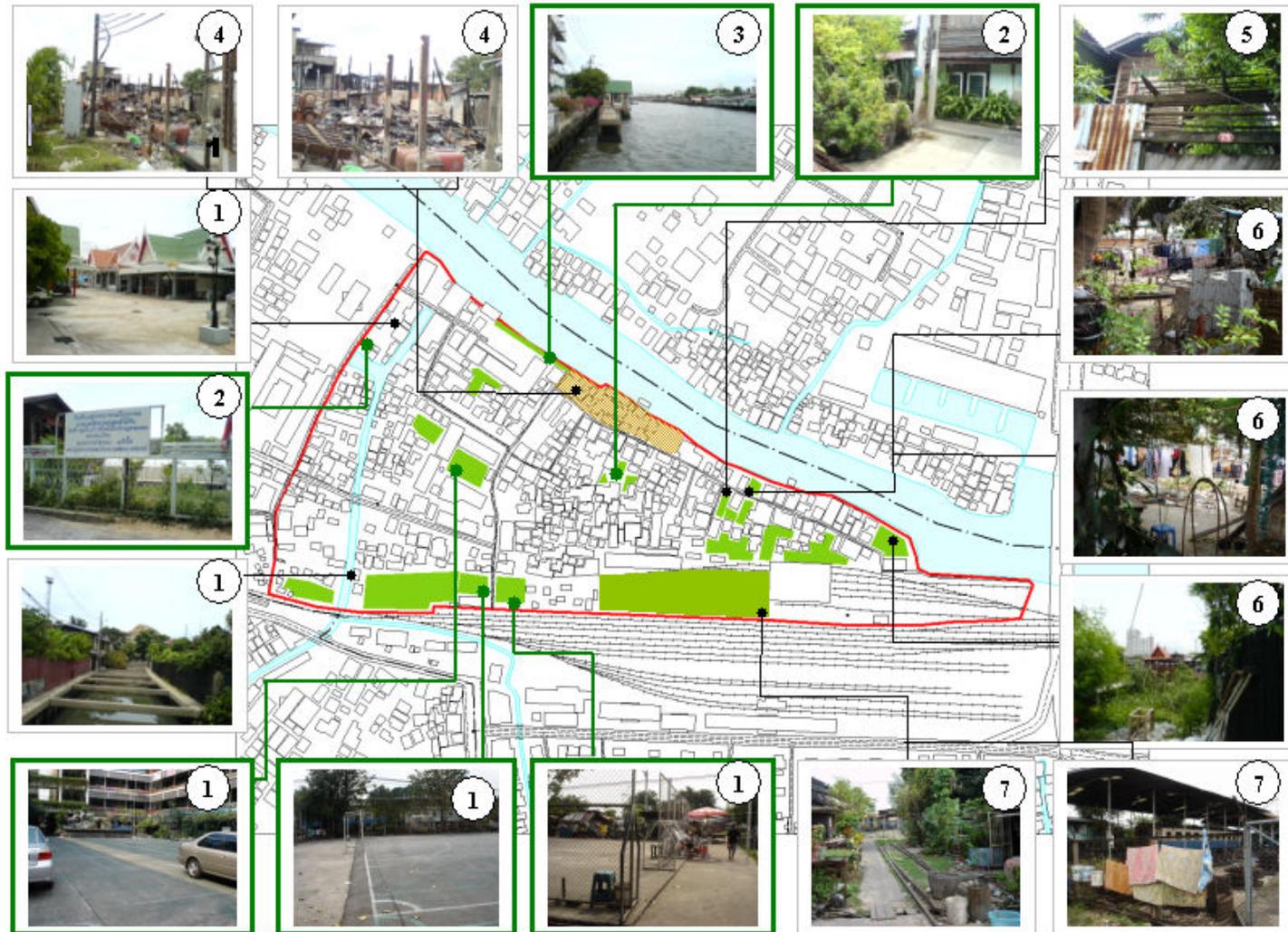
พื้นที่ว่าง หมายเลข 4 รูปที่ 4.10 ที่ว่างบริเวณที่เกิดไฟไหม้ในชุมชน เป็นที่ว่างซึ่งเป็นพื้นที่ของวัดสุวรรณารามซึ่งให้คนในชุมชนเข้าเพื่อปลูกสร้างอาคารอยู่อาศัย ติดกับริมคลองยาวไปตาม

แนวถนนซอย เป็นพื้นที่ขนาด 240 ตารางเมตร อีกส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ของเอกชน จากการสอบถามพื้นที่ว่างบางส่วนต้องการจะสร้างที่อยู่อาศัยขึ้นมาใหม่ อีกส่วนหนึ่งในชุมชนมีโครงการที่จะพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนและขณะนี้ยังอยู่ในกระบวนการศึกษาเพื่อดำเนินการ

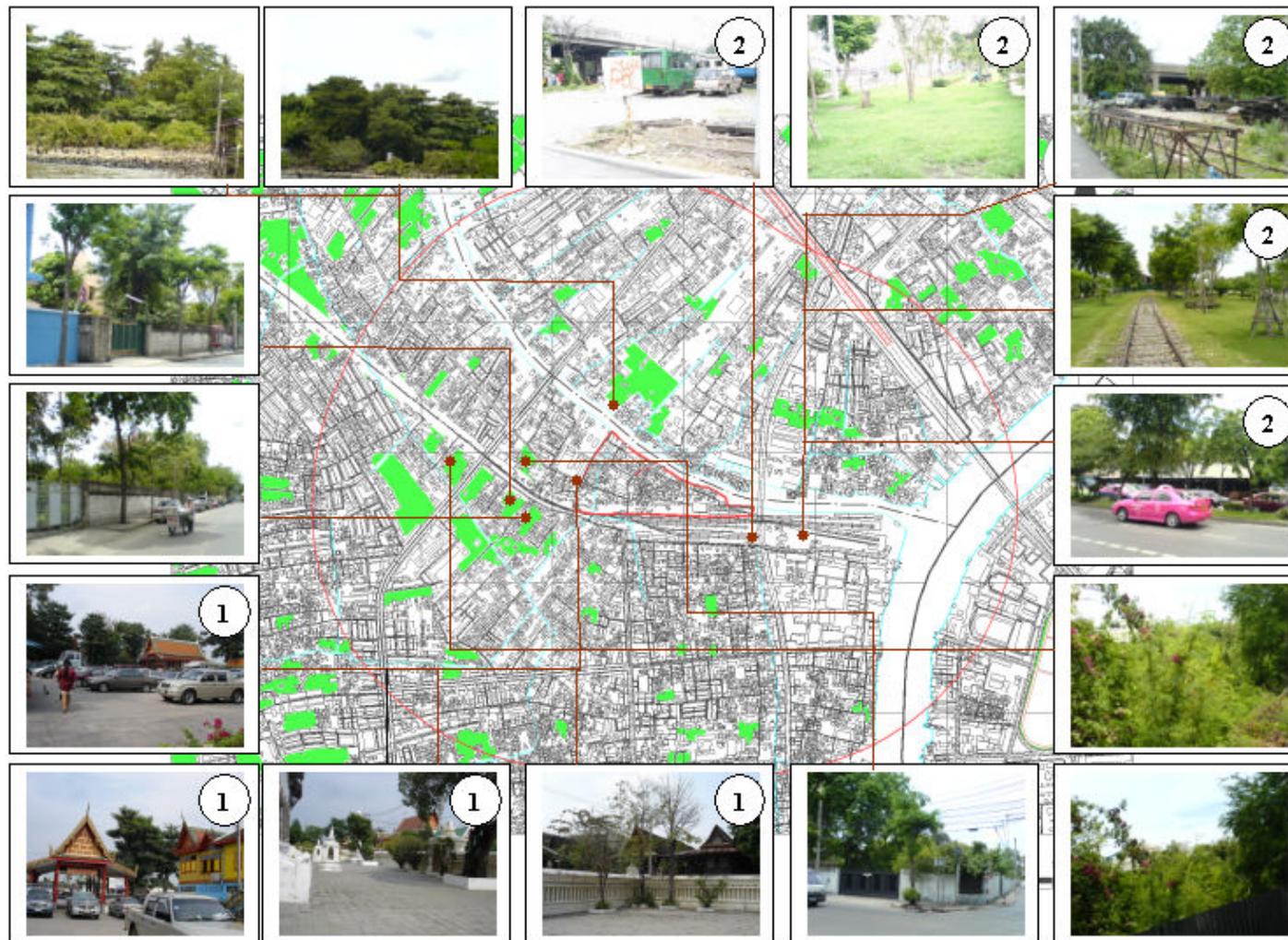
พื้นที่ว่างหมายเลข 5 รูปที่ 4.10 ที่ว่างส่วนบุคคลในบริเวณบ้านบริเวณ พื้นที่นี้เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน ส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยวซึ่งมีบริเวณบ้าน ในชุมชนมีพื้นที่เช่นนี้มาก ซึ่งพื้นที่เหล่านี้อยู่ในกลุ่มพื้นที่ซึ่งมีความหนาแน่นของอาคารน้อย

พื้นที่หมายเลข 6 รูปที่ 4.10 ที่ว่างส่วนบุคคลบริเวณริมคลอง จากการสอบถามผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงพบว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ของเอกชนซึ่งไม่ได้ใช้ทำประโยชน์มานานนับ 10 ปี แต่ล้อมรั้วไว้เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของพื้นที่โดยมีขนาดพื้นที่ 400 ตารางเมตร และอีกพื้นที่หนึ่งคือ 100 ตารางเมตร

พื้นที่หมายเลข 7 รูปที่ 4.10 ที่ว่างบริเวณทางรถไฟเก่า เป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย ขนาดพื้นที่ประมาณ 80 ตารางเมตร ซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์ แต่มีทางรถไฟเก่าที่ไม่ได้รื้อถอน และมีอาคารพักอาศัยมาบูรุกอาศัยอยู่เป็นเวลานานนับ 40 ปี

รูปที่ 4.10 พื้นที่สีเขียวภายในชุมชนวัดสุวรรณาราม

รูปที่ 4.11 พื้นที่สีเขียวและพื้นที่ว่างรอบนอกชุมชนในรัศมี 1 กม.

4.2.4.3 **พื้นที่สีเขียวนอกชุมชน** จากรูป 4.11 พื้นที่สีเขียวที่ประชาชนเดินทางไปใช้โดยรอบชุมชนในรัศมี 1 กิโลเมตร ได้แก่

หมายเลข 1 พื้นที่วัดสุวรรณาราม ในรูปที่ 4.11

วัดสุวรรณารามเป็นวัดซึ่งอยู่ติดกับชุมชนไปทางด้านทิศตะวันตกและมีพื้นที่ส่วนหนึ่งของชุมชนซึ่งเป็นที่ดินของวัดอยู่ด้วย มีขนาดพื้นที่ประมาณ 1322.20 ตารางเมตร ภายในพื้นที่เป็นประกอบด้วย อาคารสงฆ์ โบสถ์ โรงเรียนธรรมะวันอาทิตย์ และส่วนหนึ่งเป็นที่จอดรถของประชาชนในชุมชน มีองค์ประกอบในพื้นที่ได้แก่ ศาลาพักผ่อน ร้านขายของ และต้นไม้ขนาดใหญ่ พื้นที่ดังกล่าวใช้เป็นพื้นที่ทำพิธีกรรมทางศาสนาเป็นหลัก เมื่อมีงานประเพณีต่างๆชาวชุมชนก็มักจะมีการใช้พื้นที่บริเวณนี้ และมีการใช้พื้นที่บริเวณนี้ในการทำกิจกรรมนันทนาการด้วย โดยทั่วไปทุกวันช่วงเวลาเช้ามีประชาชนมาเดิน - วิ่งออกกำลังกายนั่งพักภายในพื้นที่ ตอนกลางวันจะไม่มีกิจกรรมใด ในตอนเย็นมักจะมีผู้สูงอายุมาออกกำลังกายรำไทเก๊ก

หมายเลข 2 พื้นที่สวนของการรถไฟแห่งประเทศไทย ในรูปที่ 4.11

เป็นพื้นที่ซึ่งต่อเนื่องจากชุมชนอยู่ในบริเวณพื้นที่ของการรถไฟ ติดกับริมคลอง ซึ่งการรถไฟแห่งประเทศไทยพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ ประชาชนสามารถเข้าไปใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ขนาดพื้นที่ประมาณ 2,000 ตารางเมตร ห่างจากชุมชนประมาณ 200 เมตร ภายในมีถนนขนาดกว้าง 3 เมตร มีองค์ประกอบที่สนับสนุนการทำกิจกรรมน้อยคือมีเพียงสนามหญ้าและต้นไม้พุ่ม ไม้ใหญ่ เข้า 05.30 - 07.30 น. และตอนเย็น 17.00 - 18.30 น. จะมีประชาชนมาเดิน - วิ่งออกกำลังกาย และนั่งพักผ่อนบริเวณสนามหญ้าเพียง 10 - 20 คน โดยช่วงเช้าจะน้อยกว่าช่วงเย็น ทั้งนี้ผู้ที่มาออกกำลังกายเป็นผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณชุมชนวัดสุวรรณาราม และชุมชนโดยรอบ

4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพของทั้งสองชุมชน

จากลักษณะทางกายภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านครัวเหนือและชุมชนวัดสุวรรณาราม พบว่ามีความแตกต่างในด้านกายภาพได้แก่ ความแตกต่างด้านการใช้ที่ดิน ความหนาแน่นและสภาพพื้นที่สีเขียวในชุมชน ดังนี้

4.3.1 ความแตกต่างด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ชุมชนบ้านครัวเหนือมีลักษณะการใช้ที่ดินเป็นที่พักอาศัยแต่มีองค์ประกอบที่เป็นส่วนสนับสนุนการพักอาศัยน้อย เช่น มีพื้นที่สีเขียวแต่มีขนาดพื้นที่เล็กสามารถจัดกิจกรรมได้น้อยจึงทำให้ประชาชนออกไปใช้พื้นที่สีเขียวภายนอกชุมชน ในขณะที่มีการใช้ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา

(สุเหร่าเกาะกอย)แต่มีการก่อสร้างอาคารเติมพื้นที่ทำให้ไม่มีพื้นที่ว่างโดยรอบอาคาร การเพิ่มพื้นที่สีเขียวทำได้เพียงการปลูกต้นไม้ในกระถางเพื่อให้เกิดความสวยงามและรักษาสภาพแวดล้อม

ในขณะที่ชุมชนวัดสุวรรณารามมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา สถาบันราชการ สถานศึกษา ซึ่งจากการสำรวจพื้นที่เหล่านี้พบว่ามีมีการก่อสร้างอาคารเพียงบางส่วนของพื้นที่และมีพื้นที่ว่างซึ่งพื้นที่เหล่านี้สามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียวทั้งพื้นที่สีเขียวเพื่อสภาพแวดล้อมเช่น การปลูกต้นไม้บริเวณริมทางเดิน ระเบียงอาคาร และยังสามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อการนันทนาการเพื่อบริการชุมชนได้ การใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนประเภทที่ว่างและถนน ที่มีมากยังทำให้ภายในชุมชนสามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียวได้มาก ทั้งพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม และพื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการ และพื้นที่สีเขียวเพื่อการเกษตรตามความเหมาะสม

จากการเปรียบเทียบพบว่า ขนาดพื้นที่สีเขียวที่ควรจะเป็นของ สองชุมชน ในชุมชนบ้านครัวเหนือจะต้องเป็นพื้นที่ 22.2375 ไร่ และพื้นที่สีเขียวในชุมชนวัดสุวรรณารามควรมีทั้งสิ้น 15 ไร่ ด้วยจำนวนประชากรที่มากและพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ตามมาตรฐานแล้วชุมชนบ้านครัวเหนือมีความจำเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวมากกว่าชุมชนวัดสุวรรณาราม และจากการสำรวจที่พบว่าในชุมชนวัดสุวรรณารามมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่ว่าง สถาบันราชการ สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา มากกว่าชุมชนบ้านครัวเหนือทำให้ชุมชนวัดสุวรรณารามมีโอกาสในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนมากกว่า

4.3.2 ความแตกต่างด้านความหนาแน่น

จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านครัวเหนือเป็นชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลามความผูกพันกับแบบเครือญาติทำให้มีการจับจองพื้นที่และเมื่อครอบครัวมีขนาดใหญ่ขึ้นก็มีการแบ่งแปลงที่ดินให้พี่น้องได้อยู่อาศัยในแปลงที่ดินเดียวกัน ประกอบกับความเจริญของพื้นที่โดยรอบชุมชนที่มีทั้งแหล่งงาน แหล่งการค้า และมีการสร้างที่อยู่อาศัยประเภท หอพัก ห้องแถว เพื่อให้เช่า พื้นที่ชุมชนบ้านครัวเหนือจึงมีความหนาแน่นสูง (ความหนาแน่นเฉลี่ย 0.056 คน ต่อตารางเมตร) ความหนาแน่นส่งผลต่อการอยู่อาศัยคือ มีพื้นที่สำหรับรองรับการทำกิจกรรมนันทนาการในชุมชนน้อย ดังนั้นชุมชนบ้านครัวเหนือจึงเป็นชุมชนที่ควรจะมีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีลักษณะการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น

สำหรับชุมชนวัดสุวรรณารามเป็นชุมชนที่มาตั้งถิ่นฐานพร้อมกับวัดสุวรรณาราม เป็นชุมชนค้าขาย อิทธิพลจากการค้าทำให้มีการย้ายถิ่นจากจังหวัดรอบนอกกรุงเทพเข้ามาอาศัยในชุมชน แต่เนื่องจากพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ของเอกชนที่มีการอยู่อาศัยมานานและมีฐานะดี บ้านส่วนใหญ่จึงยังมีบริเวณบ้าน พื้นที่ส่วนนั้นจึงเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นน้อย ส่วนพื้นที่ให้เช่าของวัดสุวรรณารามเพื่ออยู่อาศัยและพื้นที่ของการรถไฟ ส่วนที่เป็นพื้นที่เช่าของวัดนั้นมีความต้องการสูงเนื่องจากค่าเช่าถูก หรือไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในกรณีบุกรุกพื้นที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย ใน

ชุมชนจึงมีการอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นมาก แต่โดยภาพรวมแล้วภายในชุมชนยังมีความหนาแน่นน้อย

เมื่อเปรียบเทียบค่าความหนาแน่น พบว่าในชุมชนบ้านครัวเหนือมีความหนาแน่นเฉลี่ย 0.056 คน ต่อตารางเมตร และชุมชนวัดสุวรรณารามมีความหนาแน่นน้อยกว่าคือเฉลี่ย 0.018 คนต่อตารางเมตร ความหนาแน่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงคุณภาพชีวิต ที่ส่งผลต่อความจำเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูงก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายด้านทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต โดยเฉพาะการขาดพื้นที่สีเขียวเพื่อการนันทนาการ ชุมชนที่มีความหนาแน่นน้อยมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าทั้งมีพื้นที่ว่างมากกว่าและส่งผลให้สามารถที่จะเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้มากกว่าชุมชนที่มีความหนาแน่นน้อย

4.3.3 ความแตกต่างด้านสภาพพื้นที่สีเขียว

พื้นที่สีเขียวและพื้นที่ว่างภายในชุมชนเป็นประเด็นหนึ่งที่จะต้องพิจารณาในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว พบว่าความแตกต่างด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียวขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในชุมชน โดยพิจารณาจาก พื้นที่สีเขียวที่อยู่โดยรอบชุมชนและพื้นที่สีเขียวภายในชุมชน สำหรับพื้นที่สีเขียวในชุมชนจำแนกเป็น ประเภทพื้นที่สีเขียวที่มีในชุมชน และพื้นที่ว่างในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

การพิจารณาพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่ภายในชุมชนพบว่า ชุมชนบ้านครัวเหนือมีพื้นที่สีเขียวที่ใช้สำหรับการพักผ่อนหย่อนใจโดยการนั่งพัก การเดินเล่น อยู่ในบริเวณสุสาน(กุโบร์) และพื้นที่สนามเด็กเล่น และพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อมบริเวณทางเดินริมคลอง แต่พื้นที่เหล่านั้นก็มีขนาดเล็ก และสามารถรองรับกิจกรรมได้น้อยประเภท สำหรับในชุมชนวัดสุวรรณารามมีพื้นที่สีเขียว เช่น พื้นที่สำหรับเยาวชนเป็นลานสำหรับการเล่นฟุตบอล ตะกร้อ และมีลานกิจกรรม ในบริเวณโรงเรียนวัดสุวรรณาราม แต่เนื่องจากปัญหาทรัพย์สินในโรงเรียนเกิดความเสียหาย จึงไม่ให้มีการทำกิจกรรมชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

สำหรับพื้นที่ว่างในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในด้านขนาดพื้นที่เมื่อเปรียบเทียบจะพบว่าพื้นที่ว่างในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของชุมชนวัดสุวรรณารามมีขนาดใหญ่กว่าชุมชนบ้านครัวเหนือโดยเฉพาะพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้ เป็นพื้นที่บริเวณกว้างจะยังถูกข้อจำกัดในด้านการก่อสร้างอาคารให้เป็นไปตาม พรบ.ควบคุมอาคารที่จะต้องมียะยะร่นจากลำคลองและถนน และมีพื้นที่ว่างของการรถไฟแห่งประเทศไทยเป็นพื้นที่ว่างขนาดใหญ่ ซึ่งไม่ได้มีการใช้งาน จึงทำให้พื้นที่ในชุมชนวัดสุวรรณารามมีความน่าจะเป็นที่จะเพิ่มพื้นที่สีเขียวได้มากกว่าชุมชนบ้านครัวเหนือ เนื่องจากในชุมชนบ้านครัวเหนือมีที่ว่างหลายบริเวณ แต่ในแต่ละบริเวณนั้นเป็นพื้นที่ว่างขนาดเล็กกว่าชุมชนวัดสุวรรณาราม

ในด้านความเป็นเจ้าของพื้นที่ว่างยังพบว่า ชุมชนบ้านครัวเหนือส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ว่างของเอกชน ซึ่งดำเนินการเพิ่มพื้นที่สีเขียวได้ยากกว่าพื้นที่ของราชการหรือของสาธารณะ ดังเช่นพื้นที่ว่างในชุมชนวัดสุวรรณารามมีพื้นที่ว่างซึ่งการรถไฟเป็นเจ้าของ และพื้นที่ของวัด ดังนั้นการดำเนิน

การเพิ่มพื้นที่สีเขียวจึงสามารถประสานงานกับหน่วยงานนั้นทำได้ง่ายและมีโอกาสเป็นไปได้สูงกว่าชุมชนบ้านครัวเหนือ

เมื่อพิจารณาปัจจัยพื้นที่โดยรอบชุมชนในรัศมีที่ชุมชนสามารถเดินทางไปใช้ได้สะดวก (ในระยะ 1 กิโลเมตร) พบว่าโดยรอบชุมชนบ้านครัวเหนืออยู่ในรัศมีที่สามารถเดินทางไปใช้พื้นที่บริเวณสนามกีฬาแห่งชาติซึ่งมีกิจกรรมนันทนาการหลากหลายประเภทดังได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 4.1.3 ซึ่งมีความแตกต่างจากชุมชนวัดสุวรรณารามที่มีพื้นที่สีเขียวระยะ 1 กิโลเมตรรอบนอกชุมชนคือพื้นที่วัดสุวรรณารามซึ่งใช้เป็นพื้นที่พักผ่อนได้ร่มไม้ มีกิจกรรมการพบปะปฏิสัมพันธ์ จำไทเก๊ก และพื้นที่สวนของการรถไฟ แต่พื้นที่นี้รองรับกิจกรรมนันทนาการได้น้อยประเภท และส่วนใหญ่พื้นที่อื่นๆโดยรอบเป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม โดยเป็นพื้นที่สวนที่กว้างขนาดใหญ่อยู่หลายพื้นที่ จึงไม่มีกิจกรรมการใช้พื้นที่สีเขียวที่เกิดขึ้นโดยรอบรัศมี 1 กิโลเมตร